

Nyt fra

Sydvestjyske Arkiver

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver
Udgives af Sydvestjyske Arkiver

© Sydvestjyske Arkiver

Nr. 1 - 2017 er redigeret af Karen Jermiin Nielsen

Sats: Verdana

Tryk: Esbjerg Byhistoriske Arkiv

ISSN 2246-0764

Redaktions- og ekspeditionsadresse:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg

Forsidefoto:

Martin Mølgaard Philipsen præsenterer Giv Det Videre 2017 for de fremmødte i Helle-Hallen den 31. maj. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (EBA Q22226-076-1479)

Indhold

Nyt fra konsulenten.....	2
<i>Af Karen Jermiin Nielsen, konsulent Sydvestjyske Arkiver</i>	
På opdagelse i Arkibas.....	4
<i>Af Karen Jermiin Nielsen, konsulent Sydvestjyske Arkiver</i>	
Referat af SVAs årsmøde.....	6
De tyske flygtninge i 1945.....	15
<i>Af Sønder Omme Lokalarkiv</i>	
Børsen.....	19
Efterlysninger.....	19
Nyt fra Sydvestjyske Arkiver nr. 2 - 2016.....	20
SVAs bestyrelse.....	21

Nyt fra konsulenten

Af Karen Jermiin Nielsen, konsulent, Sydvestjyske Arkiver

Det er første gang, jeg får lov at redigere Nyt fra Sydvestjyske Arkiver. Jeg har bestræbt mig på at leve op til vanlig standard!

Det første halve år som vikar for Richard Bøllund har været fagligt og personligt spændende for mig. Ud over de afholdte aktiviteter, som jeg nok skal komme ind på senere, har jeg fået lov at komme på konsulentbesøg på flere arkiver.

Konsulenten på besøg

Jeg har fundet det meget spændende— og oplysende — at møde arkivets medarbejdere og se de samlinger, de varetager. Vi arbejder alle for samme formål og med samme registreringssystem, men alligevel er ikke to arkiver og to samlinger ens.

Vi kommer vidt omkring, når jeg kommer på besøg på arkiverne, men jeg vil alligevel gerne give et par eksempler på hvad jeg har været med til at drøfte:

På et arkiv i gang med et generationsskifte gennemgik nye og gamle samlingen med hinanden. Er alt materiale registreret i Arkibas, findes der beskrivelser af samlingen, og er der søgemidler, som gemmer sig på magasinet? Et generationsskifte på arkivet er et kritisk tidspunkt, for ikke alene mister arkivet en medarbejder med stor viden om lokalområdet, men måske også den, som kender samlingerne og de gamle registreringsmåder bedst.

Et andet arkiv havde fået lovning på en stor samling glasplader,

men hvordan kunne der skabes plads til den på arkivet og hvordan skulle den opbevares? Sammen diskuterede vi den mest praktiske arbejdsgang for netop dette arkiv.

Et tredje arkiv skulle omregistrere et større antal arkivfonde, som var indgået efter gammelt system. Her så vi på potentielle faldgruber og diskuterede den mest effektive arbejdsgang.

Jeg håber, også andre vil benytte sig af at få konsulenten på besøg til enten stort eller småt.

Afholdte arrangementer

I foråret har der været afholdt to Arkibas-kurser — nemlig Grundkursus Billeder og Administratorkursus. I februar var 33 deltagere på Arkivuddannelsens modul 3 - Modtagelse, håndtering og registrering af billeder – der som vanligt blev afholdt i Helle hallen.

Generalforsamling og årsmøde blev afholdt i Bryndum Forsamlingshus d. 1. marts. Referatet finder I her i bladet, ligesom formandens som konsulentens beretning er at finde i *Sydvestjyske Arkiver. Beretninger 2016*, der som foregående år findes på foreningens hjemmeside.

31. maj var der informationsmøde om Giv Det Videre 2017. Næsten 40 deltagere mødte frem for at høre projektmedarbejder Martin Mølgaard Philipsen fortælle om projektet og dets muligheder for erindringsindsamling. Bagefter bidrog de fremmødte med mange ideer til, hvordan givdetvidere.dk kunne bruges til at skaffe erindringer til arkiverne.

Martin Mølgaard Philipsen præsenterer Giv Det Videre 2017 for de fremmødte i Helle-Hallen den 31. maj. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (EBA Q22227-076-1479)

Kommende kurser

Den endelige plan for kurser i næste sæson foreligger først efter sommerferien. SVA har indsendt en ansøgning til SLA om penge fra VELUX-fonden til finansiering af kurser i den kommende sæson. Hvis ansøgningen imødekommes, betyder det gratis kurser for arkivmedarbejdere over 60 år. Foreningen regner med, at I vil tage så godt imod det tilbud, at endnu flere vil på kursus—og der planlægges derfor så mange Arkibas-kurser, som konsulenten overhovedet kan nå. Et modul 2-kursus bliver der også plads til.

Arkibas

SLA og Arkibas har netop annonceret, at A.P. Møller Fonden har bevilget midler til en videreudvikling af Arkibas. På kredsmødet i foråret gav Dorthe Søborg Skriver nogle bud på hvad fremtiden bringer for Arkibas. Imidlertid forlød det også, at det præcise indhold først ville blive besluttet i samarbejde med det selskab, som udvikler systemet — det vil altså sige, at den proces først går i gang nu, hvor pengene er bevilget. Vi må alle se frem til 2018, når de nye funktionaliteter kommer.

På opdagelse i Arkibas

Af Karen Jermiin Nielsen, konsulent, Sydvestjyske Arkiver

Arkibas er blevet et program, som forandrer sig hele tiden. Det betyder, at vi som bruger programmet må indse, at vi aldrig har lært det sidste, der er at vide om Arkibas. Til gengæld betyder det også, at vi får nye (smartere) værktøjer — hvis vi ellers tør give os i kast med dem. Jeg udfordrer arkiverne til at blive opdagelsesrejsende i Arkibas!

Søgning i Arkibas

En første opdagelsesrejse kunne gå til søge-funktionen i Arkibas og arkiv.dk. Tag jer tid til at udforske den — kan man overhovedet finde den registrering, arkivlederen lavede i forgårs, eller skal registreringen måske gøres bedre? Jo bedre I kender søgefunktionerne, jo bedre bliver I til både at registrere arkivalier og vejlede jeres brugere. Kom endelig helt ud i krogene — ikke noget med kun at bruge fritekstfeltet for oven!

Administrator-funktionen

Administratorer kan også gå på

opdagelse i Arkibas-funktionerne. Ud over at tildele rettigheder til brugere, kan administratoren hjælpe registratorerne med at holde registreringerne i god orden. Det gælder om at opdage mulighederne for at gøre det på den nemme måde— "work smarter, not harder".

Et smertensbarn for mange arkiver er henvisninger—de decimalklasser og ordningsord, som tilsammen udgør søgemidlerne til arkivets samling. Især er det irriterende, når man ved en fejl har oprettet samme ordningsord to gange (en dublet), stavet forkert i ordningsordet eller placeret ordningsordet i den forkerte decimalklasse. Lad mig med det samme understrege: Den type problemer opstår på de bedste arkiver!

Den almindelige arkivmedarbejder med registratoradgang kan ikke rette i ordningsordene. Hvis medarbejderen prøver på at tilrette registreringen, opretter han i virkelighed blot endnu en dublet. Det gamle ordningsord med stavfejl findes stadig i systemet,

☐	99.4 - Personalthistorie	Vogt, Emma
☐	99.4 - Personalthistorie	Vogt, Emma Detailist
☐	99.4 - Personalthistorie	Vogt, Emma. Detailist

Måske var lidt oprydning i ordningsordene i 99.4 på sin plads. Fejl venligst udlånt af Ribe Byhistoriske Arkiv.

FOTOGRAFER							VIS AKTIVE VIS ALLE OPRET NY					
Viser side 5 af 12. Der er 339 resultater i alt.		Vis 30 resultater	Fusionér valgte	<<	<	3	4	5	6	7	>	>>
Søg i fotografier...												
VALGT	NAVN	ADRESSE	POSTNUMMER	BY	FØDT	DØD						
☐	H. Ellertsen, Hellerup											
☐	H. Hansen. Fredericia											
☐	H.C. Gabelgaard											
☐	H.C. Gabelsgaard											
☐	H.C.Gabelgaard, B-Bov											

Her er der fra gammel tid overleveret flere varianter af fotografen H.C. Gabelgaard. Hvis administrator fusionerer disse (både inaktive og aktive), slår rettelser igennem på alle de gamle registreringer.

og kan stadig tilføjes nye registreringer.

Sådanne fejl og dubletter gør søgesystemet svagere — det bliver simpelthen sværere at finde det rette materiale. Derfor er det en god ide at meddele det til arkivets Arkibas-administrator og få det ryddet op — på den smarte måde. Når administratoren retter eller fusionerer ordningsord har det virkning på alle de registreringer, hvor ordningsordet er benyttet.

Hvis man forestiller sig, at et fejlbehæftet ordningsord er anvendt på tyve registreringer, så skal en arkivmedarbejder gå ind på tyve registreringer for at rette det til. Samtidig eksisterer det fejlagtige ordningsord stadig i Arkibas, så næste år skal han måske til det igen.

Administratoren kan derimod rette ordningsordets stavefejl eller fusionere dubletter i én arbejdsgang. Ved at rette ét sted, fjernes fejl fra alle tyve registreringer. At være administrator er ikke et hængøjeblik, men fusionering af ordningsord er da virkelig smart!

Andre rettelser kan også laves på den smarte måde. Der kan f.eks. også være dubletter og stavefejl i fotografnavne, hvilket ordnes ligesom ovenstående.

Jeg ved ikke, om I alle har konverteret de gamle stedkoder. Ellers er det på tide at få det gjort! Årsagen er, at vore brugere har brug for de nye stedkoder for at kunne søge på "sted" i arkiv.dk. Har arkivaliet ingen stedkode, dukker det ikke frem, hvis brugeren beder arkiv.dk vise billeder fra netop det sted.

Find vejledningerne i ArkibasWiki — eller tag på kursus og få det lært. Skulle der sidde en forsigtig (fornuftig) arkivleder derude, som ikke synes, at arkivmedarbejderne skal plante den opdagelsesrejsendes flag alt for mange mystiske steder i Arkibas, vil jeg blot opfordre til at sætte de opdagelsesrejsende i "sandkassen" - i Arkibas-Demo, som er til for det samme. Glæd jer over, at der snart kommer nye funktioner, som skal op-dages!

Referat af SVAs årsmøde

På generalforsamlingen deltog repræsentanter fra arkiverne i:

Blaabjerg, Vester Nebel, Farup, Skads, Varde, Janderup, Grindsted, Gørding, Alslev, Jernved Gredstedbro, Hviding, Fåborg, Brørup, Blåvandshuk, V. Vedsted, Endrup/Vester Nykirke, Grimstrup, Årre, Billund, Ribe, Nordby, Brørup, Esbjerg.

Derudover deltog fra SVA bestyrelse: Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg, Linda Vesterbæk, Nordby, Anni Skov Christensen, Blåvandshuk, Linda Nielsen, Billund og Nanna Iversen, Brørup.

Øvrige deltagere: Næstformanden for Kultur og Fritidsudvalget i Esbjerg Kommune, Annemette Knudsen Andersen samt arkivkonsulenter Richard Bøllund (p.t. orlov) og Karen Jermiin Nielsen.

1. Valg af dirigent og referent

Jørgen Dieckmann Rasmussen bød forsamlingen velkommen og foreslog som referent Karen Jermiin Nielsen, som blev valgt. Som dirigent foreslog han Annemette Knudsen Andersen, næstformand for Kultur og Fritidsudvalget i Esbjerg Kommune, som også blev valgt.

Med udsendelse den 6. februar konstaterede dirigenten, at generalforsamlingen var blevet rettidigt indkaldt, og at dagsorden var i overensstemmelse med vedtægterne.

2. Beretninger

Formand Jørgen Dieckmann Rasmussen fremlagde bestyrelsens beretning for 2016:

»Første januar i år var det ti år siden, en af de største, administrative ændringer fandt sted i Danmark. Det var den såkaldte strukturreform, der blev gennemført, og som kort fortalt betød, at

- antallet af kommuner blev reduceret fra 289 til 96
- amterne forsvandt
- fem nye regioner opstod med ansvar alene for sygehusvæsen.

For det tidligere Ribe Amts vedkommende betød det, at

- antallet af kommuner blev reduceret fra 14 til 5
- Ribe Amt blev nedlagt
- Det vestjyske område blev en del af Region Syd.

Man kan mene meget om strukturreformen og dens konsekvenser – og det fornemmer jeg, man gør rundt omkring – men at der allerede er gået ti år, virker overraskende. Nogle begreber er allerede ved at blive glemt – for ikke så forfærdelig længe siden var jeg til et møde, hvor et midaldrende menneske spurgte, hvad et amt var for noget. For os i den historiske verden kan det måske overraske, har man ikke haft så tæt berøring med amter som kommuner, selv om de tog sig af sygehusvæsen, vejvæsen, videregående uddannelse, kollektiv trafik, en række kulturopgaver m.m.

I arkivverdenen er vores opgave at huske, hvad der er set lokalt, så dér havner begrebet amter ikke i glemmebogen, og det tror jeg

heller ikke, strukturreformen gør. Nye arkivsamvirker opstod, nye politikere skulle lære om vores arbejde, og arbejdsopgaverne blev ikke færre, fordi digitaliseringen for alvor satte ind, og arkivverdens materialer ligger lige til højrebenet med hensyn til digital formidling. Det bliver arbejdet dog ikke mindre af.

At lokalarkiverne kom vel gennem sammenlægninger og strukturreformens følgevirkninger skyldes bl.a. de mange dygtige arkivfolk, rundt omkring i det daværende amts mange arkiver, men også at det lykkedes det daværende Ribe Amts Lokalarkiver at bevare amtskonsulentstillingen. Richard Bøllund var med til at overvinde denne hurdle, som arkiverne plud-

selig stod overfor samtidig med, han kunne lede dem ind i den nye digitale fremtid. Takket være amtskonsulenten har vi kunnet holde mange kurser lokalt, som lokalarkivfolk ellers har måttet rejse langt efter, og amtskonsulenten har heller ikke været blev for at komme på besøg, hvis opgaven ikke kunne løses pr. telefon. Mange jer har følt denne bistand som en selvfølge, men hvis I kigger jer rundt om i landet, er det tidligere Ribe Amt vist efterhånden det eneste sted, hvor lokalarkivernes frivillige medarbejdere har mulighed for at få konsulentbistand til deres store og små problemer.

Og de er der jo på forskellig vis og på mange niveauer. Det kan være udfordringer med lokalerne, det

Årsmødet i Sydvestjyske Arkiver fandt sted i Bryndum Forsamlingshus 1. marts 2017. Først generalforsamling, dernæst gule ærter og til sidst foredrag. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (EBA Q21852-076-1469)

kan være forsikringssspørgsmål, hvordan arkivet får en hjemmeside, der er nogenlunde nem at passe – eller dækker forsikringen, når en mår har gnavet kablet til modem over – igen. Dertil kommer så alle de større udfordringer, som når arkivet er blevet gjort opmærksom på en masse arkivalier på et loft, og at de bare skal være fjernet inden ugens udgang. Det er faktisk svært at planlægge dagen i et lokalarkiv.

Til årets overraskelser hørte så, at amtskonsulent Richard Billund omkring efterårsferien spurgte mig, om man kunne forestille sig, han fik et års orlov. Han var lige blevet spurgt på sin anden arbejdsplads Fiskeri- og Søfartsmuseet, om han ville være interesseret i en fuldtidsstilling på museet fra 1. januar i forbindelse med en kollegas orlov. Efter en uges overvejelse i efterårsferien i New York vendte han tilbage med beskeden om, at han gerne ville benytte sig af orlovsmuligheden fra 1. januar. Det fik han så lov til – med løfte om, senest to måneder før orlovsperiodens udløb af melde tilbage, om han vender tilbage til stillingen eller ej. I sin tid – indtil nu – som konsulent har Richard Bøllund trukket lange spor. Så sent som gårsdagens modul 3-kursus kom det til udtryk, da en deltager med fasthed i stemmen konstaterede, at »Det felt bruger vi ikke længere, siger Richard«. Og så gik vi videre.

At Richard Bøllund kunne bevilges orlov, skyldtes også, at der var en kandidat som vikar i personalet i Esbjerg Byhistoriske Arkiv. Det var Karen Jermiin Nielsen, der er leder af Ribe Byhistoriske Arkiv, men kun på halv tid. Hun kendte lokal-

arkivverdenen allerede, havde tiden og var frisk på at springe til. Flere af jer har allerede mødt Karen, men kender I hende ikke, er hun her i aften, så der er lejlighed til at møde hende. Jeg ved, hun gerne vil møde jer, også ude i arkiverne.

Om sidste virksomhedsår er der ellers at berette, at bestyrelsen har arbejdet med på mange forskellige felter. Der sker så meget på det digitale område, og med Arkivbas5 og arkiv.dk er arkiverne ikke blot kommet i berøring med lokalområde, men med hele verden. Der kan let tikke mails ind fra ikke så arkivvante brugere, der har fundet én eller anden interessant registrering i vores samlinger og ønsker en kopi. Det var i den forbindelse, SVA udsendte en vejledende prisliste for salg af billeder m.m.

Digitaliseringen foregår også på fuld kraft i Rigsarkivet – 14,5 millioner sider publicerede de sidste år, så rigtig mange kilder – også af lokal interesse – er tilgængelige for lokalarkiverne. Det var baggrund for efterårets kursus i ejendoms historie (i den kongerigske del af Danmark), hvor 75 personer mødte op. Der er imidlertid mange andre relevante kilder publiceret af Rigsarkivet, men der er udfordringer på flere områder for lokalarkivfolkene. Dels udfordringen med at navigere i historiske, administrative systemer, dernæst at finde vej gennem f.eks. arkivalieronline og Daisy – og så endelig at kunne læse den gotiske håndskrift, som var den gængse håndskrift frem til 1875. Er det sådan, at hvert lokalarkiv har en eller flere personer, der kan mestre dette – eller er det noget, SVAs kursusud-

valg skal forfølge?

At I er nysgerrige efter at vide mere om statslige arkivalier kunne vi konstatere på årets arkivtur den 22. august. Turen gik til Rigsarkivet i Viborg, hvor vi efter en kort introduktion i de gamle bygninger i Sct. Hansgade 5 og en rundvisning i grupper der, fortsatte til de nye magasiner, Rigsarkivet har opført i Viborgs industrikvarter. Der kunne man både se og føle moderne arkivforhold – med se tænker jeg på den megen plads, der gjorde det muligt at køre rundt med paller og store vogne med hyldeklar arkivæsker med arkivalier. Og med føle tænker jeg på temperaturen, for pludselig befandt vi os i klimastyrede rum, hvor sensommeren udenfor ikke var at føle. Turen sluttede af på det lukningstruede Fotomuseum i Herning, hvor vi på en rundvisning blev indviet i fotografiets og fototeknikkens historie.

Jeg fornemmer, der er interesse for disse studieture – faktisk fik jeg for en lille uge tid siden den første forespørgsel, hvor turen næste år går hen. »Det er sådan nogle gode og inspirerende ture«, sagde pågældende, og jeg kan fortælle, en ny tur er på bedding. Den vil Karen Jermiin-Nielsen sige lidt om under eventuelt.

Til sidst vil jeg gerne takke jer medlemmer for den store interesse for SVAs aktiviteter og bestyrelsen for godt samarbejde i årets løb. Endelig er der grund til at takke Richard Bøllund for veludført arbejde i det forgangne år«.

Herefter gav dirigenten ordet til konsulent Richard Bøllund, som trods orlov i 2017 fremlagde kon-

sulentens beretning for 2016:

»Endnu et begivenhedsrigt år er gået med de sædvanlige gøremål og aktiviteter. Konsulent- og kursusvirksomheden er stadigvæk en skattet vare blandt medlemmerne af Sydvestjyske Arkiver, hvilket ses på tilstrømningen til kurserne, samt efterspørgslen på konsulentbistanden. Der er rigeligt til at holde en konsulent beskæftiget på halv tid, og sådan skal det også gerne være fremover.

Bestyrelsen for Sydvestjyske Arkiver er meget opmærksom på at værne om konsulentordningen, som er et stort plus og med til at løfte arkiverne i området. Selvom arkivsamvirkerne i de enkelte kommuner opfylder nogle af funktionerne, så er det regionale arkiv-samarbejde i Sydvestjylland et stort plus, ikke mindst i forhold til opgaven med at uddanne arkivmedarbejderne. Bestyrelsen har hen over året diskuteret, hvordan man kan fremme og styrke bevidstheden om Sydvestjyske Arkiver og gøre det muligt for de enkelte arkiver at skelne mellem de forskellige arkivsammenslutninger, de er medlem af både lokalt, regionalt og nationalt. Det har resulteret i et lille skriv, som jeg har lavet og lagt på hjemmesiden, hvor man kan læse om hvilke opgaver og funktioner henholdsvis arkivsamvirkerne, Sydvestjyske Arkiver (SVA) og Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA) løser på de forskellige niveauer.

Som nævnt er kursusindsatsen et at SVAs varemærker, og 2016 var ingen undtagelse. Der er blevet holdt de sædvanlige Arkibaskurser – seks er det blevet til i 2016. Et

Arkivkonsulent Richard Bøllund aflægger beretning. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (EBA Q21850-076-1469)

enkelt måtte dog aflyses på grund af for få tilmeldinger – måske fordi det i september måned lå for tæt på sommerferien? Til gengæld blev der i hast arrangeret et lille lokalt Arkibas-kursus ude på det arkiv, der som det eneste havde tilmeldte til kurset. Det gav de øvrige medarbejdere på arkivet mulighed for at kigge med, og der blev mange gode snakke og diskussioner ud af det med udgangspunkt i arkivets egne registreringseksempler. Også på et andet arkiv, har jeg afholdt et lokalt Arkibas-kursus med deltagelse af fem-seks personer fra arkivet. Sådanne lokale kurser kan være gode til at dykke ned i de enkelte arkivers konkrete pro-

blemstillinger vedr. registrering, og er et godt supplement til de faste kurser og konsulentbistanden generelt.

Arkivsamvirkerne i de forskellige kommuner har også fået øjnene op for, at konsulenten kan inviteres og komme med forskellige oplæg og undervisning i forbindelse med deres møder, hvor folk fra flere arkiver er samlet. Ligeledes har jeg været inviteret til et lokalt erfa-møde arrangeret af arkivsamvirket – i dette tilfælde vedr. SLA hjemmesidesystem.

Ellers har der været afholdt det sædvanlige modulkursus i januar

måned. Selvom det var en gentagelse af et tidligere afholdt modul arrangeret af SVA, så var der med 18 deltagere god tilslutning. Det viser, at der heldigvis er gang i fødekæden til arkiverne med nye medarbejdere, selvom der indimellem kommer beklagelser over, at det er svært at rekruttere frivillige til arkiverne. Jeg bliver jævnligt spurgt, hvad man som arkiv kan gøre, for at skaffe flere frivillige hænder. Spørgsmålet er også blevet nævnt som et kursusønske, som er værd at overveje i nærmeste fremtid.

Et andet kursus, som længe har været efterspurgt, er ét vedr. kilder til ejendoms historie, som det lykkedes os at få stablet på benene i 2016. Med 73 tilmeldte var der en overvældende interesse for kurset, som foregik i Helle hallen med Jørgen Dieckmann Rasmussen som inviteret underviser. Selvom enkelte savnede en gennemgang af de sønderjyske kilder til emnet, så er det mit indtryk at folk gik glade og oplyste derfra.

Det sidste kursus, der er blevet afholdt i 2016 var ligeledes i Helle Hallen, og omhandlede Historisk Atlas. Kurset var blevet oprettet som et regionalt kursus under foreningen HistoriskAtlas.dk, der driver hjemmesiden, i kølvandet på den nye version, der blev sat i drift i 2016. Lanceringen af det nye Historisk Atlas foregik i Vejle den 23. maj med deltagelse af kulturminister Bertel Haarder, som var meget begejstret over hjemmesiden, og faktisk opholdt sig tre kvarter længere end planlagt, fordi han var så opslugt af at dykke ned i historien på den egn, han kommer fra. Med de gode kortvisningsmuligheder og mulighed for at have

et sted at placere sine lokalhistoriske fortællinger på et Danmarks-kort, er HistoriskAtlas.dk stadigvæk et godt tilbud til lokalarkiverne, hvilket flere af SVAs medlemmer også har fået øjnene op for.

Udover kurserne er en vigtig aktivitet naturligvis den årlige studietur, som nu efter fire år i træk, er gået hen og blevet en tradition. Kombinationen af udflugt, socialt samvær og fagligt input ser ud til at ramme plet. I hvert fald lykkedes det os igen at få bussen fyldt, da vi i august havde arrangeret en studietur til Viborg og Herning med besøg på hhv. Rigsarkivet og Danmarks Fotomuseum.

På Rigsarkivet fik vi demonstreret og vist eksempler på kilderne i arkivet, og samtidigt en god indføring i, hvordan man kan anvende arkiv-kilderne i forskellige undervisningssammenhænge, hvilket var meget inspirerende. Derudover fik vi en rundvisning i arkivets nye fjernmagasin - for nogle af deltagerne på turen var det måske lidt fjernt, hvordan indblikket i de nye, klimastyrede magasiner med palloreoler kan være relevant for et lille lokalarkiv. Men det hjælper måske én til at forstå logistikken, og er knapt så fjernt næste gang man måske selv skal bestille materialer til gennemsyn på Rigsarkivet.

På Danmarks Fotomuseum fik vi også en fin rundvisning - for de som kunne se og høre omviseren i de trange lokaler - og et indblik i en fotografisk samling, som desværre ser ud til at gå i opløsning på grund af mistet tilskud. Museet, der blev stiftet i 1983 lukker endegyldigt i 2017, og man er begyndt at sælge ud af samlingen, som

SVAs medlemmer på studieturen hermed var blandt de sidste, der fik lov at opleve.

Til sidst vil jeg takke alle, som jeg har været i berøring med i løbet af året, og i løbet af de sidste 15 år, jeg har virket som konsulent. Som bekendt har jeg søgt og fået bevilget et års orlov som konsulent i hele 2017, for at kaste mig over nye udfordringer på Fiskeri- og Søfartsmuseet. Det bliver forhåbentligt til et gensyn, med arkiverne, som jeg vil komme til at savne, men efter planen vender tilbage til igen den 1. januar 2018. Jeg skylder min arbejdsgiver en stor tak, for at bevilge orloven, og til SVAs bestyrelse for at bakke op om min beslutning - og heldigvis er der fundet en fulgdod erstatning som vikar, så SVAs konsulent- og uddannelsesvirksomhed er upåvirket af orloven.«

Dirigenten spurgte, om der var bemærkninger til de to beretninger, hvilket ikke var tilfældet.

3. Regnskab

Kasserer Linda Nielsen gennemgik årsregnskabet for 2016, som var delt ud på bordene. Driftsregnskabet viste et underskud på 9.297,34 kr. Underskuddet indeholder bl.a. en efterpostering for studieturen i 2015 på ca. 2500 kr., som altså ikke direkte vedrører driften i 2016. Foreningen havde med udgangen af 2016 et indestående på 68.507,75 kr.

Dirigenten spurgte, om der var bemærkninger til regnskabet, hvilket ikke var tilfældet. Dirigenten konstaterede, at regnskabet var gennemgået af foreningens revisorer.

Regnskabet blev herefter godkendt.

Linda Nielsen, SVAs kasserer, gennemgår foreningens regnskab. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (EBA Q21853-076-1469)

4. Budget og fastsættelse af kontingent

Kassereren gennemgik herefter budgettet for 2017, som var justeret efter de afholdte udgifter og indtægter i 2016.

Bestyrelsen indstillede, at foreningens kontingent trods det forløbne års underskud fastholdtes på de nuværende satser, hvor hvert arkiv 50 kr. i et grundbeløb plus 4 øre pr. indbygger.

Forslaget om uændret kontingent blev vedtaget, og dirigenten konstaterede, at budgettet var godkendt.

5. Indkomne forslag

Dirigenten konstaterede, at der ikke var indkommet nogen forslag.

6. Valg

Dirigenten spurgte om der var flere kandidater, end de allerede foreslåede i den udsendte dagsorden. Det var der ikke. Valgene gennemførtes med akklamation med følgende resultat:

6.a Valg til bestyrelsen: På valg var Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg, Linda Vesterbæk, Nordby og Nanna Iversen, Brørup, som alle blev genvalgt.

6.b Valg af suppleanter: Karin Berg, Grindsted og Karen Riisager, Varde blev begge genvalgt.

6.c Valg af revisorer: Jytte Knudsen, Hviding og Nora Olesen, Gørding blev begge genvalgt.

6.d Valg af revisorsuppleant: Henning Jørgensen, Vester Nebel blev

genvalgt.

7. Eventuelt

Foreningens kasserer, Linda Nielsen, opfordrede til at alle indbetalinger til foreningen fremover blev påført arkivets navn samt kurssets/begivenhedens navn ved overførsel. Herved undgår kassereren at rykke for betaling hos forkerte medlemmer, idet hun ellers kun modtager indbetalers navn.

Herefter præsenterede Karen Jermiin Nielsen sig selv, og fremlagde planerne for en studietur til Århus i sensommeren 2017. I Århus er der rige muligheder for arkivrelevante besøg, og der planlægges en dags-tur med tidlig hjemkomst, dvs. uden aftensmad. Mulige besøgssteder kunne være Århus Stadsarkiv, Statsbibliotekets Mediesamling, Den gamle By m.fl.

Karen Jermiin Nielsen præsenterede derefter en nyhed modtaget fra SLA: Arkiverne har mulighed for at deltage i Giv det videre 2017, som er et nationalt indsamlingsprojekt. Giv det videre 2017 knytter an til Historier om Danmark, som er en danmarkshistorisk satsning i samarbejde mellem bl.a. Danmarks Radio og Kulturstyrelsen. Konsulenten vil hurtigst muligt planlægge en informationsaften om projektet til afholdelse inden sommerferien.

Ole Christensen, Blåvandshuk, agiterede for at såvel arkiverne som Historisk Atlas selv arbejde for at øge kendskabet til Historisk Atlas. Ligeledes var det ønskeligt, om der kom indlæg til atlasset fra hele landet. Richard Bøllund bemærkede hertil, at Historisk Atlas var drevet af frivillige kræfter, som i

Efter generalforsamlingen holdt museumsinspektør Mette Guldborg fra Fiskeri- og Søfartsmuseet foredrag om forbindelsen mellem Holland og Vestjylland i 1700-tallet. (EBA Q21855-076-1469)

2016 havde koncentreret sig om udviklingen af det nye Historisk Atlas. Først i løbet af 2017 forventes der at blive reklameret for Historisk Atlas. Angående den nationale dækning kunne han oplyse, at Historisk Atlas overtager beret-

ning fra 1001 Fortællinger, hvilket giver beretninger fra hele landet.

Da der ikke var flere indlæg til eventuelt, lukkede dirigenten herefter generalforsamlingen.

De tyske flygtninge i 1945

Modtaget fra Sønder Omme Lokalarkiv

Efter Befrielsen internerede de danske myndigheder mange tyske flygtninge, som gradvist blev placeret i større lejre. Sønder Omme Lokalarkiv modtog i december 2015 et gammelt brev, Hans Ejner Pedersen havde skrevet om sine oplevelser med flygningetransport i Sdr. Omme i August 1945, hvor han gjorde tjeneste ved CB-korpset. Brevet kan være lidt vanskelig at læse, da skrivemåden er præget af vestjysk talemåde og grammatik. Den bringes her kun let redigeret for læsbarheden.

En flygningstransport:

Flygtingelejren er nu rømmet. Da man ønskede at benytte Statens arbejds hus til anden formål, er de ca. 1800 tyske flygtninge, som var indkvarteret der, bragt til den store lejr i Oksbøl.

Transporten foregik med 2 tog. Den første tog, hvor jeg sammen med 11 andre CB (civilbeskyttelse) var med til bevogtning. Toget bestod af 19 lukkede godsvogne til flygtninge, hvori 950 personer samt deres bagage skulle transporteres, 4 vogne medgik til deres

Flygtingene på vej til stationen. Foto: Sønder Omme Lokalarkiv.

bagage. Og i hver af de øvrige 19 vogne måtte så stoppes 50 personer ind i hver vogn.

Afmarchen fra lejren til stationen foregik ved 14.00 tiden. Togets afgang var fastsat kl. 1700, men da alt helst skulle være klar til afgangstiden, en del invalide anbringes osv., mente man det var nødvendigt med så tidlig afmarch. Togets afgang blev forsinket med 1 time, da der manglede en vogn, som først skulle komme fra Grindsted.

Flygtningene var lidt nervøse for hvordan de ville få det i den store lejr, men de fleste tog det dog med forventning, thi de nærmere sig dog Tyskland, som de alle længe efter at komme til, og mange havde det håb, at når man først var kommet til at flytte, ville det ikke vare ret længe inden man kom hjem. Mange håbede også, at

kunne finde deres familie og slægtninge i Oksbøl.

Efter ca. 1 times kørsel nåede vi Troldhede, her skulle vi have et ophold på 4 timer. Jeg ved ikke bestemt, hvorfor et ekstra tog skulle have så langt tids ophold, men en af togpersonalet mente, det var pga. man skulle bruge maskiner et andet sted.

Opholdet på Troldhedes station forløb ikke helt til befolkningens tilfredsstillelse. Thi pga. den lange ventetid var det nødvendigt at lukke togvognene op, så de kunne besørge deres nødtørft. Og da der kun stod 2 toiletter til deres rådighed på stationen, forstår man, at vejgrøften også blev benyttet. Vandet flød fra toiletterne og ud i sporet, da der var så mange der havde behov for at komme på toilet.

Indgang til arbejdslejren. Foto: Sønder Omme Lokalarkiv

Flygtingene pakker ved lejren. Foto: Sønder Omme Lokalarkiv

Vi fik meget skældud, af det grise-ri der blev – og at over vi havde lukket alle vognene op på en gang, men vi mente med den lange ventetid, havde flygtingene stor behov for at komme ud af de trange vogne. Jeg hørte en kommentar som berørte mig dybt: "De kan stå op til de rådne væk".

Endelig gik transporten videre igennem Skjern og Varde. Vi havde korte ophold. Flygtingene var efterhånden blevet noget trætte, og trods den dårlige plads var de fleste dog kommet til at sidde eller ligge ned, mere eller mindre oven på hinanden. Selv os CB satte os ind i flygtinge vogne, for at holde dem lidt med selskab - for vi synes ikke, vi skulle have bedre forhold end flygtingene. Trods vores bedre kondition, temmelig udaset.

Omkring ved kl. 04.00 om morgenen ankom vi til Oksbøl station, her holdt de tyske hestekøretøjer, som skulle bringe de syge samt bagage de ca. 4 km til deres bestemmelsessted. Flygtingene lavede helt op, da de hørte de tyske kommandoer. De som kunne gå var trods trætheden ikke længe om at komme i gang ud igennem lejren.

Da vi kom til spærrebommen ved lejrens indgang, lod vi de tyske fører lede flygtingene videre igennem lejren til deres afdeling. Efter nogen besvær fandt vi et sted at sove, der var kl. ca. 0500 om morgenen,

Flygtingene nåede ligeledes deres afdeling kl. 0500. Men nu stod der en ny visitation (de havde lige være igennem en i Sdr. Omme). Håndbagage - for at finde danske

og tyske penge - smykker - uforarbejdet tøj - levnedsmidler som de har kunnet skaffet uden om den ordinære tildeling.

Derefter blev de anvist deres sovepladser, som var indrettet i tre store hestestalde med porte i begge ender. De var gjort ret godt rene og desinficeret, men det var noget besværligt at komme til dem, da det snavsede halm fra staldene lå ind over indkørslen. Sengene var indrettet i to etager, med to senge ved hver af midtergangen. Madrasserne havde man måttet lade blive i Sdr. Omme, men der var strøet halm i hver seng. Der var ingen vinduer i siderne, men to rækker tagvinduer. Elektrisk lys og vand var et savn, og der var heller ingen borde og stole, men det var vist meningen, at der skulle anbringes nogle borde i midtergangen. Man havde også for lidt plads til private ejendele, da man kun havde sengen til opbevaring.

Det var egentlig ikke nogen lystig syn, da vi om formiddagen skulle ud og se, hvorledes det gik med flygtningene. Mange græd, andre tavse og indesluttet. Flygtningene var meget skuffet over at komme fra de små familieceller i Sdr. Omme, som egentlige var uhyre kom-

fortable, i forhold til det de var kommet til. Håbet som hidtil har holdt dem oppe - med udsigt til snart at komme hjem, svandt hurtigt. Hvor de mente at kunne begrave sorgen i arbejde var bristet for mange, idet de andre flygtninge i lejren havde fortalt dem, at de nok skulle blive til næste sommer. Trætte var de alle, da vi besøgte dem, men der var dog enkelte der forsøgte at hæve humøret en smule.

En kone, hvis fader og broder var blevet væk under krigen - hendes mor var blevet dræbt under flugten, og søster var for nylig død i Oksbøl (Helena Lerps) mens hendes barn var død i Sdr. Omme: Hvorfor skal man dog græde - det hjælper alligevel ikke, og desuden havde hun fået tilsagn om at måtte arbejde på en lazaret i lejren. "Arbejde er godt, sagde hun, så glemmer man bedre".

Det er en lille indblik i de sorger og ulykker krigen har bragt. Det er ikke alene de tyske folk der er kommet i ulykke, men folk ud over hele verden, men i øjeblikket er det de tyske flygtninge vi tænker på, da det jo er dem vi bedst kender, og det er dem vi har fået hånds- og halsret over.

Børsen

På denne side kan medlemmer af SVA tilbyde forskelligt til gavn for andre. Henvend jer til SVAs sekretariat, Esbjerg Byhistoriske Arkiv, Torvegade 47, 6700 Esbjerg - eller send en e-mail på: arkivkonsulenten@esbjergkommune.dk

Det kan være sognebøger eller øvrige publikationer fra arkiverne, man ønsker at sælge videre. Det kan også være arkivinventar - skabe, reoler, skuffer m.v. - man har fået i overskud, og gerne vil tilbyde andre.

Annoncer kan også løbende blive lagt på SVAs hjemmeside.

Arkivæsker— mageskifte søges

Historisk Arkiv i Seem Sogn er endt med nogle ukurante rester af arkivæsker, nemlig 13 låg til den lave folioæsketype og 10 bunde til den høje ditto.

Jeg vil gerne handle mig til komplette sæt af det ene eller det andet, såfremt andre måtte ligge inde med lignende "mageløse" æskedele. Søren Mulvad, tlf 75441177. mulvadvarming@gmail.com

Efterlysning

På denne side kan medlemmerne af Sydvestjyske Arkiver efterlyse oplysninger om for eksempel de mange ukendte billeder fra arkivets samlinger. Eller I kan efterlyse oplysninger om foreninger, personer, virksomheder - alt hvad I mangler at vide noget om. Send et af jeres uidentificerede fotografier eller jeres efterlysning på e-mail til arkivkonsulenten@esbjergkommune.dk

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver Nr. 2 - 2017

Indlæg til næste nummer indsendes til:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Telefon: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail: arkivkonsulenten@esbjergkommune.dk

INDEN den 15. november 2017

Arkivkonsulent Karen Jermiin Nielsen

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail:
arkivkonsulenten@esbjergkommune.dk

**Træffes normalt
mandag kl. 8.30-15.30 og
fredag kl. 8.30-13.00**

SVAs bestyrelse

Formand:

Jørgen Dieckmann Rasmussen
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 00
E-mail: jd@esbjergkommune.dk
Fax: 76 16 39 10

Privat:
Grønlandsparken 58C
6715 Esbjerg N
Tlf.: 75 15 56 30

Kasserer:

Linda Nielsen
Lokalhistorisk Arkiv, Billund
Billund Centret
Hans Jensens Vej 6
7190 Billund
Tlf.: 75 33 24 72
E-mail: bln@bbsyd.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Nanna Iversen
Lokalhistorisk Arkiv for Brørup og
Omegn
Biblioteket
Stadionvej 6
6650 Brørup
Tlf.: 75 38 16 70.
E-mail: broeruplokalarkiv@gmail.com

Linda Vesterbæk
Sognearkivet i Nordby
Nordby Skole
Midtbjergvej 2
6720 Fanø
Tlf.: 75 16 62 60
E-mail: chrilind@fanonet.dk

Anni Skov Christensen
Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv
Kirkegade 3, 6840 Oksbøl
Tlf.: 75 27 15 48.
E-mail: asc@turbopost.dk

Suppleanter:

Karin Berg
Grindsted Lokalhistoriske Arkiv
Sverrigsvej 20
7200 Grindsted
Tlf.: 20124208
E-mail: karin.helene.berg
@hotmail.dk

Karen Riisager
Varde Lokalhistoriske Arkiv
Torvet 7
6800 Varde

Kommende aktiviteter

UDFLUGT/STUDIETUR 2017

Mandag den 18. september 2017 til Aarhus Stadsarkiv og Statens Avissamling
(se program på SVAs hjemmeside)

ARKIBAS-KURSER

Program/oversigt over kurserne udsendes i august.

ØVRIGE KURSER

Program for Modulkursus samt øvrige kurser udsendes i august

*For kurser (program & tilmelding) - se hjemmesiden
www.sydvestjyskearkiver.dk*

